

Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026

Voorwoord

Voor u ligt het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 (IVB). In dit IVB beschrijven we welke doelstellingen op welk thema we willen behalen op het brede vlak van openbare orde en veiligheid. Om tot deze thema's te komen, voerden we gesprekken met onze directe ketenpartners zoals politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio en volgden we daarnaast de landelijke en regionale trends op de voet. Hierdoor weten we waar onze prioriteiten liggen en waar we binnen onze gemeente een actieve bijdrage kunnen leveren aan "elke dag een beetje veiliger".

De laatste jaren zien we een sterke verschuiving van "klassieke" criminaliteit naar nieuwe en vooral meer complexe vormen van criminaliteit. Daar kunnen we ook meer complexe vormen van overlast aan toevoegen, want openbare orde en veiligheid gaat over meer dan alleen strafbare gedragingen. Dat wil zeker niet zeggen dat woninginbraken of straatroof geen aandacht meer krijgen. De meer verborgen en ontwrichtende vormen van criminaliteit en overlast vereisen echter een nieuwe en specifieke aanpak.

Gelukkig kunnen we stellen dat onze inwoners een hoge mate van veiligheid ervaren in onze gemeente. In het veiligheidsonderzoek van november 2022 "scoorde" de gemeente een dikke 8 volgens onze inwoners. Het overgrote deel kent geen gevoel van onveiligheid. We zijn blij met dit resultaat en het laat zien dat we op de goede weg zijn.

Het IVB somt de verschillende hoofdthema's op, wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. Daarnaast benoemt het hoe we integraal samen blijven werken aan een veilige gemeente voor onze inwoners, een gunstig vestigingsklimaat voor onze ondernemers en een prettige dagbesteding voor onze toeristen en recreanten. De thema's staan overigens niet onwrikbaar vast, want werken op het brede terrein van veiligheid is erg dynamisch en vraagt een hoge mate van flexibiliteit.

"Veiligheid bereikt men niet door muren te bouwen, maar door deuren te openen"

Het is de kunst om in te kunnen spelen op de actuele situatie en die het hoofd te bieden. Verwacht het onverwachte en wees daar klaar voor. Dit zagen we ook de afgelopen jaren in onze gemeente gebeuren en ik durf te veronderstellen dat het ons in de nabije toekomst opnieuw zal overkomen. Het IVB moet u daarom zien als een routekaart die ons leidt naar een eindbestemming, en ons tegelijkertijd ruimte geeft om dit via verschillende (om)wegen te doen.

Samen met u én onze inwoners, ondernemers en partners blijven wij ons inzetten voor het mooie Vijfheerenlanden.

1. Inleiding

Het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 duidt de ambities en doelstellingen die de gemeente heeft op openbare orde en veiligheid. Voor genoemde periode staan de volgende thema's centraal:

Ondermijning, Zorg en Veiligheid, Jeugd en Veiligheid, Digitale Veiligheid, Veilig Wonen, Crisisbeheersing en overige thema's.

Om het begrip integrale veiligheid te begrijpen is het noodzakelijk te duiden waar de term voor staat. Er zijn meerdere definities te onderscheiden, maar binnen Vijfheerenlanden hanteren we onderstaande uitleg:

- "Veiligheid" is het aanwezig zijn van orde en rust in het publieke domein en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. "Onveiligheid" is alles wat hier inbreuk op maakt.
- "Integraal beleid" is beleid dat over de grenzen kijkt van teams, afdelingen, interne en externe partners van alle veiligheidsvelden en tot doel heeft een gezamenlijk resultaat te bereiken op de meest efficiënte en effectieve manier. Het Integraal Veiligheidsbeleid is dus een product dat in samenspraak met veel partijen tot stand komt.

Veiligheid is een zeer breed thema wat vraagt om afbakening. We zijn realistisch en beseffen heel goed dat niet iedere vorm van (on)veiligheid of criminaliteit aan te pakken is met de middelen die ons ter

beschikking staan of met de bevoegdheid die op lokaal niveau aanwezig is. De verschillende veiligheidsthema's in dit IVB zijn weloverwogen en passen niet voor niets bij de landelijk en regionaal vastgestelde thema's, maar we behouden wel de couleur locale.

Het IVB richt zich op de meer verborgen en ontwrichtende veiligheidsthema's. Verborgen betekent dus niet dat het er niet is. Voorbeelden hiervan zijn: personen met onbegrepen gedrag die zowel voor zichzelf als voor de directe omgeving een risico kunnen zijn, jongeren die zonder het soms zelf te beseffen een crimineel circuit ingetrokken worden, huurders van woningen of loodsen die drugs produceren of alle bekende en onbekende vormen van digitale fraude. Zaken die niet direct zichtbaar zijn, maar wel een enorme impact hebben.

Het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 bouwt verder op de weg die we in 2020 ingeslagen zijn. Het samenspel van het werken aan veiligheid (samen met het Sociaal Domein, Verkeer, diverse toezichthouders en vele andere collega's) zorgt ervoor dat we op de goede weg zijn naar een veiliger Vijfheerlanden.

“ Veiligheid omvat meerdere thema's en problemen”

1.1 Wettelijke basis

Art. 38b van de Politiewet zegt dat *“de gemeenteraad ten minste eenmaal in de vier jaar doelen vaststelt op het terrein van de veiligheid door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie”*. De burgemeester is daarbij verantwoordelijk voor de handhaving van de Openbare Orde en Veiligheid en heeft daartoe het gezag over politie en brandweer (op grond van art. 172 Gemeentewet).”

Met de besluitvorming over dit IVB stelt de gemeenteraad de gestelde doelen vast.

1.2 Totstandkoming IVB

Bij de totstandkoming van het IVB is rekening gehouden met de wensen van onze inwoners, de gemeenteraad, het coalitieakkoord, onze partners en opgedane kennis en ervaring. In de subparagrafen hieronder komen we daar kort op terug. Daarnaast kijken we naar de verschillende beschikbare veiligheidscijfers. Het veiligheidsgevoel is niet altijd in cijfers uit te drukken. Om inzicht te krijgen in wat er echt gebeurt, helpen veiligheidscijfers wel. Belangrijke informatie vindt zijn oorsprong in de tweewekelijkse veiligheidsmonitor van de politie. We hebben daardoor zicht op ontwikkelingen op het gebied van strafbare feiten, ongevallen, bijzondere situaties etc.

1.2.1 Landelijke thema's

In het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP) spreken de regioburgemeesters, de voorzitter van het College van procureurs-generaal en de minister van Veiligheid en Justitie periodiek, in aanwezigheid van de korpschef van de Nationale politie, over het beheer van en de taakuitvoering door de nationale politie. Het overleg vindt tenminste vier keer per jaar plaats. Iedere regioburgemeester spreekt tijdens het LOVP namens de burgemeesters uit zijn regio. Daarnaast stelt men voor de strategische agenda veiligheidsthema's vast. Onder meer de landelijke thema's ondermijning en digitale veiligheid (cybercrime) uit deze agenda hebben een prominente positie in dit IVB.

“ Veiligheid stopt niet bij een gemeentegrens”

1.2.2 Regionale thema's

Bureau Regionale veiligheidsstrategie (RVS) is een bureau van en voor de 39 gemeenten binnen deze regio, het Openbaar Ministerie en de Politie van Midden-Nederland. Bureau RVS stelt, in overleg, prioriteiten op veiligheidsthema's in hun regionaal beleidsplan vast. Ondermijning, cybercrime en Zorg & Veiligheid maken deel uit van het regionaal beleidsplan, maar komen dus ook terug in dit IVB. Voordeel van het Bureau RVS is dat er veel gedeelde kennis beschikbaar is zodat niet iedere gemeente het wiel zelf hoeft uit te vinden. Zoals Bureau RVS zelf zegt, versterkt het de frontlijn en ondersteunt het lokale niveau met gevraagd en ongevraagd advies.

1.2.3 Driehoek burgemeester, politie en OM

Binnen de driehoek van het basisteam Lekpoort stellen wij gezamenlijk strategische doelen vast. Ook hier is het belangrijk ruimte te laten voor lokale prioriteiten. Veiligheid en leefbaarheid kennen, zoals gezegd, geen gemeentegrenzen. Er kunnen daarom wel verschillen bestaan in aanwezigheid van (verborgen) criminaliteit, prioriteit of beschikbare middelen tussen gemeenten. Binnen de driehoek stemmen wij met de gebiedsofficier van justitie en de teamchefs van politie af wat voor de individuele gemeentes belangrijk is en waar samenschap en overlap van thema's de inzet effectief en efficiënt maakt. Zowel ambtelijk als bestuurlijk komt de driehoek één keer per kwartaal bij elkaar of zoveel meer als nodig of gewenst is.

1.2.4 Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord "Samen zijn wij Vijfheerenlanden" staat het volgende over de regionale samenwerking:

"Veiligheid en leefbaarheid stoppen niet bij de gemeentegrenzen. We blijven regionaal in gesprek met onze partners zoals onder andere de Omgevingsdienst regio Utrecht, Veiligheidsregio en buurgemeenten. Waar nodig of efficiënt stellen we beleid gezamenlijk op en dragen we zorg voor een actieve samenwerking "in het veld". Samen staan we sterk. Zowel op het gebied van kennisdeling of fysiek aanwezig zijn bij multidisciplinaire controles in de regio."

In de periode van het IVB 2020-2022 was dit ook onze werkwijze en realiseerden we mooie resultaten. Reden te meer dus om ook de komende jaren deze actieve samenwerking voort te zetten.

1.2.5 Veiligheidsenquête

We vragen onze inwoners in een jaarlijkse enquête naar veiligheid(s)(gevoel). De meest recente enquête vond november 2022 plaats. We kunnen kort samenvatten dat het overgrote deel van onze inwoners (82%) de gemeente als zeer veilig ervaart en dit waardeert met het "rapportcijfer" 8.

1.3 IVB en Handhavingsbeleid Vijfheerenlanden

Waar het IVB zich richt op openbare orde en veiligheid, richt het Handhavingsbeleid Vijfheerenlanden zich op de leefbaarheid binnen onze gemeente. Zaken waar onze inwoners en ondernemers zich zeer aan kunnen storen, maar wat geen criminaliteit in zuivere vorm is. Denk hierbij onder andere aan parkeeroverlast, vuil en hondenpoep op straat en verkeersoverlast.

Hoewel dit heel vervelende zaken kunnen zijn, maakt de aanpak van deze zaken geen deel uit van dit IVB. Dit zijn voornamelijk handhavingszaken die thuishoren in het "Handhavingsbeleid Vijfheerenlanden" waar onze buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) mee belast zijn. Een harde scheiding tussen de twee beleidsvormen is er echter niet. Team Handhaving heeft nauw contact met team Integrale Veiligheid en beide teams hebben nauw contact met politie en andere ketenpartners. Voor diverse thema's uit het IVB zitten de teams ook gezamenlijk aan tafel.

Verkeersoverlast vindt in vele vormen plaats. Hardrijden binnen de bebouwde kom, wildparkeren, overlast bij scholen of geluidshinder op onze dijken zijn daar bekende voorbeelden van. Al deze onderwerpen krijgen de noodzakelijke aandacht. Waar mogelijk vindt aanpassing van de infrastructuur plaats en op andere locaties is handhaving en toezicht, aangevuld met gerichte acties, de beste oplossing. Onder meer team Verkeer maakt deel uit van de integrale aanpak van verkeersoverlast. Hoewel het dus vanuit de inhoud geen thema betreft wat in het IVB thuis hoort, staat verkeer(overlast) hoog op de agenda van team Handhaving en team Verkeer en is het een vast thema in het handhavingsbeleid.

"De zo genoemde steentjes in de schoenen worden als hinderlijk ervaren, maar vallen onder de leefbaarheid van de gemeente"

1.4 Financiën

Ook aan veiligheid kleven financiële consequenties. Team Integrale Veiligheid raamt, samen met diverse interne afdelingen en teams, de kosten in relatie tot de doelstellingen uit het Integraal Veiligheidsbeleid. De kosten delen we op binnen de verschillende thema's waardoor ieder thema een eigen budget heeft. Mede door het feit dat regionaal dan wel landelijk verschillende vormen van financiering door onder andere specifieke subsidies mogelijk zijn, zijn de huidige toegekende budgetten toereikend.

1.5 Werkwijze IVB

Zoals gezegd laat veiligheid niet altijd vangen in cijfers. Doelstellingen op absolute aantallen zijn in de wereld van veiligheid een hulpmiddel, geen doel op zich. Bijvoorbeeld: het streven om het aantal woninginbraken met 20% af te laten nemen ten opzichte van een voorgaande periode is afhankelijk van vele factoren, waarvan een groot deel niet door de gemeente te sturen is. Om deze reden treft u, op een enkele uitzondering na, geen aantallen of percentages in de doelstellingen.

Waar we wél naar streven is een tastbare aanpak van de verschillende thema's. Preventie, nieuwe vormen van samenwerking met nieuwe partners, repressie met bijzondere maatregelen en vooral dáár zijn waar we moeten zijn. Zo is het bij ondermijning in kwetsbare branches controle op locaties effectiever dan alleen het formuleren van plannen van aanpak of beleidsdocumenten. Ook hierin deden we de afgelopen jaren veel ervaring in op en behaalden we tastbare en zichtbare resultaten.

Per thema benoemen we de huidige situatie, achtergrondinformatie, wat we willen bereiken en het belangrijkste onderdeel: wat gaan we daarvoor doen. Het gaat hier om de thema's die prioriteit hebben. Het is niet een uitputtende opsomming van alle werkzaamheden op het brede terrein van veiligheid.

Nadere uitwerking van wat genoemd wordt bij "Concrete afspraken en acties" wordt beschreven in de op te stellen jaarlijkse uitvoeringsplannen.

2. Ondernijning

"Je ziet het pas als je het door hebt" past bij het thema "ondernijning". Er zijn veel definities die het thema ondernijning beschrijven. Dat maakt het lastig om te stellen wat ondernijning nu precies is. Wat wel vast staat, is het volgende: Ondernijning is de vermenging van de onderwereld met de bovenwereld. De (lokale) overheid en het bedrijfsleven worden op verschillende manieren gefiltreerd door criminele organisaties. Dit vindt onder meer plaats door het geven van financiële prikkels, onderdrukking, chantage of directe bedreiging. Niet alleen overheid en ondernemingen lopen risico om bij ondernijnde praktijken betrokken te raken, maar ook onze inwoners en agrariërs kunnen geconfronteerd worden met ondernijning.

De meest tastbare voorbeelden zijn onder andere: verhuurders van panden die een mooi aanbod krijgen een pand, loods of bedrijfspand te verhuren of agrariërs die een lege schuur ter beschikking stellen. Wat vaak op het eerste gezicht een gangbare en legale situatie lijkt, kan de start zijn van een onverwachte samenwerking met criminele partijen waarbij het uiteindelijk niet of heel lastig is om zich van los van te weken.

Voor de meeste inwoners is ondernijning een "ver-van-mijn-bed-show". Toch raakt ondernijning ons wel degelijk allemaal. Het is niet voor niets dat de aanpak van ondernijning op nummer één staat als landelijke, regionale en lokale prioriteit. De maatschappij draait gezamenlijk op voor de (financiële) schade en steeds vaker zien we dat geschillen in het criminele circuit letterlijk op straat worden uitgevochten.

Complete woonwijken kunnen gebukt gaan onder de terreur die criminele netwerken op elkaar uitoefenen. Dit is niet alleen voorbehouden aan de grote steden zoals wij inmiddels ook hebben ervaren. Regelmatig zijn ook kleinere gemeenten doelwit van dit soort, vaak zeer gewelddadige, acties.

De aanpak van ondernijning is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie, de politie en de gemeente. Ieders vanuit zijn eigen bevoegdheid: de politie vanuit het strafrecht en de burgemeester vanuit het bestuursrecht. De samenwerking hierin is juist zo belangrijk, want dat wordt de crimineel in kwestie gestraft en de locatie vanuit openbare orde en veiligheid hersteld.

Zoals hierboven beschreven, herken je ondernijning pas als het doorhebt. Daarom is de gemeente actief in het geven van voorlichting. Speciale aandacht geven wij hierbij aan de meest kwetsbare doelgroepen, zoals ondernemers en agrariërs. Herkennen voorkomt in veel gevallen namelijk de samenwerking met criminele organisaties en bevordert het melden van verdachte situaties.

Daarnaast bewaken wij met interne collega's zoals HRM de weerbaarheid en integriteit van onze medewerkers én onze inwoners.

Dit willen we bereiken door:

- Te investeren in bewustwording binnen de eigen organisatie, om de bestuurlijke weerbaarheid te vergroten;
- Te investeren in bewustwording van private partijen en inwoners;
- De meldingsbereidheid van inwoners en ondernemers te vergroten;
- Te investeren in het voorkómen en bestrijden van de onzichtbare criminaliteit;
- Bestuurlijk op te treden tegen overtredingen op basis van de Opiumwet en de APV;
- Uitvoering te geven aan de taken die vallen onder de functie van de Bibob-coördinator (Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur).

Concrete afspraken en acties:

- Toezichthouders zijn actief in onze gemeente en voeren diverse (integrale) controles uit in panden, schuren en loodsen.
- Wij voeren een Bibob-toets uit bij aanvragen van alcohol-, exploitatie- en WABO vergunningen, subsidies of vastgoedtransacties.
- Wij maken gebruik van bestuurlijke maatregelen, zoals het sluiten van panden en opleggen van lasten onder dwangsom of bestuursdwang bij drugscriminaliteit en -overlast.

- Wij informeren actief over de mogelijkheid tot (anoniem) melden onder andere via Meld Misdaad Anoniem.
- We organiseren thema-avonden en bijeenkomsten voor ondernemers, agrariërs en bewoners.
- Wij zitten het Ondermijningsoverleg voor om de relatie met de politie, het OM en het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) te onderhouden.

3. Zorg & Veiligheid

Binnen de gemeente Vijfheerenlanden worden politie, hulpverleningspartijen, ketenpartners en gemeente dagelijks geconfronteerd met overlast, criminaliteit of personen met onbegrepen gedrag. Dit soort situaties vallen onder de ‘paraplu’ Zorg & Veiligheid. Effectieve verbinding tussen zorg en veiligheid was tot en met 2022 een speerpunt vanuit de regionale veiligheidsstrategie Midden-Nederland. Dit heeft ertoe bijgedragen dat het thema Zorg & Veiligheid nu structureel geborgd is.

Zorg & Veiligheid omvat meerdere thema’s waarbij er overwegend sprake is van complexe of meervoudige problematiek. Het gaat hierbij om problemen met een grote (maatschappelijke) impact, waarbij wij in samenwerking met relevante ketenpartners steeds zoeken naar passende oplossingen door het bieden van juiste ondersteuning, hulp of inzet van (bestuurlijke) maatregelen.

De thema’s binnen Zorg & Veiligheid zijn:

- lokale persoonsgerichte aanpak;
- aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling;
- aanpak personen met onbegrepen gedrag en gevaarsrisico (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ) en bemoeizorg);
- radicalisering en polarisatie;
- nazorg (ex) gedetineerden;
- samenwerking met het Zorg- en Veiligheidshuis.

De problematiek is vaak domein overstijgend, waardoor er sprake is van sterke samenhang met het (beleid) sociaal domein. De samenwerking tussen de verschillende domeinen is met het oog op toename in aard, omvang en complexiteit de afgelopen jaren sterk geïntensiveerd. De komende jaren wordt hier blijvend op geïnvesteerd. Zorgvuldigheid en rechtmatigheid in het uitwisselen van informatie over complexe of meervoudige problematiek is daarbij een belangrijke en onmisbare schakel. De aangekondigde Wet Aanpak Meervoudige Problematiek Sociaal domein (WAMS) gaat hier naar verwachting in voorzien.

In voorgaande jaren is tijd en energie gestoken in het opbouwen van samenwerkingsafspraken en structuren binnen dit themagebied. De komende jaren staan in het teken van deze afspraken en structuren verstevigen, verfijnen en borgen. Hierbij hoort ook het adequaat op- en afschalen van deze casuïstiek, waarbij wederom de samenhang met het sociaal domein essentieel is.

3.1 Lokale persoonsgerichte aanpak (PGA)

De lokale persoonsgerichte aanpak is doorontwikkeld naar een geharmoniseerd en doelmatig overleg om vermindering van overlastgevend en/of crimineel gedrag van gemelde personen te bereiken. Belangrijk kernelement is dat de PGA een multidisciplinaire aanpak betreft waaraan essentiële ketenpartners deelnemen. Hierover zijn nauwgezette samenwerkingsafspraken gemaakt en geborgd in een privacy convenant. De gemeente voert bij de PGA procesregie. Dat houdt in dat zij het samenbrengen van de betrokken ketenpartners faciliteert en daarin de schakel vormt tussen de betrokken partijen.

De gezamenlijke partijen onderzoeken welke zorg en ondersteuning er voor de inwoner nodig is en zetten dat in. Naast zorg is er in voorkomende gevallen sprake van een strafrechtelijke component, waarbij politie, justitie en reclassering mee participeren in de gezamenlijke aanpak. Wij praten tijdens het PGA overleg niet alleen over onze inwoners maar juist mét onze inwoners om tot een passende aanpak te komen. Wanneer lokale aanpak stagneert of we juist specialisme nodig hebben, wordt gebruik gemaakt van het Zorg- en Veiligheidshuis regio Utrecht.

3.2 Het Zorg- en Veiligheidshuis regio Utrecht

Het Zorg- en Veiligheidshuis regio Utrecht (ZVHRU) biedt procesregie in complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg, veiligheid en het sociaal domein Er wordt gewerkt aan een integraal plan van aanpak. Bij een aanpak participeren vaste vertegenwoordigers met eigen expertise waaronder: Openbaar Ministerie, politie, gemeente, reclasseringsorganisaties, Raad voor de Kinderbescherming, Samen Veilig en GGZ-instellingen. Het samenspel met lokale persoonsgerichte aanpak is van groot belang in verband met het op- en afschalen van casuïstiek. Het ZVHRU kent vier specialistische ‘tafels’ en biedt daarnaast een advies- en consultatiefunctie.

3.2.1 TOPX

Het ZVHrU voert namens de gemeenten van de provincie Utrecht regie op de aanpak van zeer complexe casuïstiek waar criminaliteit en/of extreme overlast veelvuldig te zien zijn. Deze aanpak wordt TOP X aanpak genoemd.

3.2.2 MDA++

MDA++ is een afkorting van **Multi-Disciplinaire Aanpak** van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik. MDA++ richt zich op situaties waarbij sprake is van (herhaaldelijk) ernstig huiselijk geweld, kindermishandeling en/of seksueel misbruik in combinatie met andere problemen.

3.2.3 Aanpak personen met onbegrepen gedrag en gevaarsrisico

Bespreking in het casuoverleg 'Onbegrepen gedrag met gevaarsrisico' is primair gericht op de-escaleren bij (acute) dreigende gevaarsrisico's en signaleren van en anticiperen op (dreigende) gevaarsrisico's.

Levensloopaanpak

Netwerkpartners blijven langdurig betrokken bij personen met verward gedrag en een (hoog) veiligheidsrisico. De maatschappelijke veiligheid wordt vergroot en de klanten worden beter en sneller geholpen.

3.2.4 Radicalisering en polarisatie

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de preventieve en integrale aanpak van radicalisering en extremisme. De laatste jaren is er, naast de jihadistische beweging, steeds meer zorg over de opkomst van radicalisering en extremisme vanuit zowel de linkse als rechtse hoek als vanuit het anti-overheids- en complot denken. Om radicalisering te herkennen en te kunnen duiden werken gemeenten, politie en OM nauw samen.

Het doel van deze samenwerking is:

1. Het reduceren van de risico's voor de samenleving die uitgaan van radicalisering, extremisme, uitreizen, of terugkeer en het bieden van zorg aan subjecten;
2. Het reduceren van risico's voor de ontwikkeling van minderjarigen door radicalisering, extremisme, uitreizen of terugkeer;
3. Het vergroten van kennis en expertise bij het Sociaal Team, jongerenwerk, welzijnsorganisaties en andere professionals;
4. Het vastleggen van heldere en zorgvuldige werkafspraken voor het behandelen van casuïstiek.

Polarisatie

is de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving die kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van de segregatie (langs etnische en religieuze lijnen)

Radicalisering

is het proces, waarbij een persoon of groep in toenemende mate bereid is de consequenties te aanvaarden van de strijd voor een samenleving die niet strookt met onze democratische rechtsorde.

3.2.5 Advies- en consultatiefunctie

Een korte interventie (max. 3 mnd) vanuit het ZVHRU om op verzoek van een PGA-expert* van een gemeente met hem/haar en het achterliggend veld in een beperkt aantal (2-3) overleggen expertise te leveren om tot een aanpak in de lokale PGA te komen.

De bestuurlijke prioriteiten van het ZVHRU 2023 komen overeen met de gestelde doelen binnen het huidige Integraal Veiligheidsbeleid van Vijfheerenlanden:

- Jonge aanwas en doorgroeiers in de drugscriminaliteit;
- Radicalisering en polarisatie;
- Personen met verward gedrag;
- Ex-justitiabelen met (risico op) gevaarlijk gedrag.

Dit willen we bereiken door:

Zoals hierboven beschreven, vallen verschillende soorten problematiek onder Zorg & Veiligheid. De rode draad is: het beperken of stoppen van overlastgevend en/of crimineel gedrag van (kwetsbare) inwoners door een combinatie van interventies. Deze kunnen zowel handhavend als hulpverlenend van aard zijn. De gemeente kan dit niet alleen en heeft andere partijen nodig. Integrale samenwerking is dan ook essentieel.

Concrete afspraken en acties:

- Wij zetten actief in op het betrekken van inwoners die worden besproken tijdens het PGA overleg. Zij worden altijd uitgenodigd en zoveel als mogelijk betrokken bij de aanpak;
- Wij blijven doorlopend investeren in samenwerking met relevante ketenpartners als de politie, Veilig Thuis, Samen Veilig Midden-Nederland, GGD Utrecht, GGZ Yulius, GGZ Altrecht, verslavingszorg, woningcorporaties Kleurrijk Wonen, Lekstede Wonen en Fien Wonen en het Zorg- en Veiligheidshuis om onderlinge verbinding te verstevigen en integraal werken zo optimaal mogelijk te laten functioneren;
- Wij implementeren de methodiek aanpak voorkomen escalatie (AVE) binnen de gemeente, zodat er een eenduidige werkwijze komt en wij uniforme taal spreken met in- en externe ketenpartners als het gaat om op- en afschalen van complexe casuïstiek;
- Wij zetten in op adequate aansluiting bij de dienstverlening van het Zorg- en Veiligheidshuis, zoals het radicaliseringsoverleg;
- In samenwerking met de politie Midden-Nederland onderzoeken wij de mogelijkheden voor het gebruik van een bondgenotennetwerk;
- Samenwerkingsafspraken en convenanten rond gegevensdeling worden waar nodig herzien en bijgesteld met het oog op verbetering van privacybescherming van onze inwoners;
- In samenwerking met het sociaal domein wordt de Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS) geïmplementeerd. Deze nieuwe wet is gericht op zorgvuldige en rechtmatige informatie uitwisseling tussen diverse domein bij meervoudige problematiek;
- Wij volgen landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van zorg en veiligheid. Wij werken actief samen en innoveren waar mogelijk onze aanpak. Dit doen wij onder andere door actieve samenwerking met het PGA lab van de Hogeschool Utrecht.

Bestuurlijke maatregelen binnen zorg en veiligheid

De burgemeester heeft een aantal bestuurlijke maatregelen tot zijn beschikking wanneer interventies of (vrijwillige) hulpverlening onvoldoende bijdragen aan herstel van veiligheid voor een kwetsbare inwoner of de directe omgeving. Wij zetten een bestuurlijke maatregel in na een zorgvuldige afweging over de nut en noodzaak. Hierbij toetsen we steeds de rechtmatigheid, evenredigheid, proportionaliteit en subsidiariteit.

Tijdelijk huisverbod bij huiselijk geweld en kindermishandeling

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder preventie, is ondergebracht bij het sociaal domein. Op basis van de Wet Tijdelijk Huisverbod kan de burgemeester bij ernstige situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling een huisverbod aan een inwoner opleggen.

Crisismaatregel Wet verplichte GGZ

De burgemeester kan op basis van de Wet verplichte GGZ, na advies van de psychiater, een crisismaatregel inzetten. Dit kan worden ingezet voor inwoners met een psychische of psychiatrische kwetsbaarheid waarbij ernstige zorgen bestaan over de veiligheid van de persoon zelf of de omgeving.

4. Jeugd & Veiligheid

Jongeren en jongvolwassenen zijn sterk vertegenwoordigd in onze gemeente. Het is belangrijk dat zij opgroeien in een veilige omgeving. Het opzoeken van grenzen hoort bij hun ontwikkeling en gaat niet altijd gepaard met problemen. Wanneer het wel tot overlast of criminaliteit leidt, kan dit een negatief effect hebben op de woonomgeving en veiligheidsbeleving van inwoners en ondernemers.

Daarbij is het goed om te noemen dat deze jongeren vaak kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld door problemen thuis, op school of gedrags- en verslavingsproblematiek hebben. Dit IVB richt zich op deze specifieke groep jongeren en jongvolwassenen.

Integrale samenwerking tussen het sociaal en veiligheidsdomein is dan ook cruciaal: zowel intern (zoals Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)), als extern. Denk hierbij aan partners zoals politie, jongerenwerk, scholen en Halt. Er zijn verschillende interventies, waarbij een goede balans tussen preventie en repressie van groot belang is.

4.1 Jonge Aanwas

Jongeren lopen het risico verstrikt te raken in de georganiseerde drugscriminaliteit. Dit komt door een combinatie van de aantrekkingskracht van het snelle en grote geld en het feit dat drugs relatief makkelijk te verkrijgen zijn. Daarnaast kunnen jongeren consequenties van besluiten minder goed overzien en zijn minder weerbaar. Verder wordt geen middel geschuwd om jongeren te lokken of te dwingen. Eenmaal betrokken bij druggerelateerde criminaliteit, maakt het lastig om hiervan los te komen.

In 2022 zijn we, met behulp van financiering vanuit het Rijk, gestart met een aanpak Jonge Aanwas in de drugscriminaliteit. Naast een lokale aanpak dragen we bij aan een overkoepelende aanpak Jonge Aanwas samen met gemeente IJsselstein en gemeente Nieuwegein. Dit richt zich op het uitwisselen van ervaringen en de samenwerking met VO-scholen.

De aanpak richt zich op het duurzaam verbinden van lokale partners en samenwerking met ouders en jongeren. Het gezamenlijk doel is het terugdringen van jonge aanwas in de drugscriminaliteit en betrokken jongeren eruit te krijgen én te houden. Hiervoor gebruiken wij een mix van preventieve en repressieve interventies.

Dit willen we bereiken door:

- Een gecoördineerde en passende aanpak om problematisch groepsgedrag te stoppen;
- Meer zicht op jeugd(groepen);
- De informatiepositie en -uitwisseling met partners te verbeteren;
- De maatschappelijke weerbaarheid van jonge aanwas/doorgroeiers, ouders/verzorgers, sociale omgeving en professionals te vergroten.

Concrete afspraken en acties:

- Wij coördineren de integrale samenwerking van verschillende partners (veiligheid, sociaal domein en onderwijs) en investeren hierin. Hiermee creëren wij gezamenlijk draagvlak en stemmen wij randvoorwaarden af;
- Wij werken aan preventie van zowel overlast als criminaliteit. Dit doen wij in samenwerking met o.a. het sociaal domein, het jongerenwerk en Halt;
- Wij dragen bij aan geschikte voorzieningen voor jongeren en goede afspraken hierover. Dit doen wij samen met partners vanuit het sociaal domein en jongerenwerk;
- Wij zorgen voor een nauwe verbinding met de persoonsgerichte aanpak (PGA) en mogelijkheden binnen het Zorg- en Veiligheidshuis;
- Wij zetten in op de weerbaarheid van jongeren en onderwijspersoneel van onze VO-scholen;
- Wij gaan op zoek naar positieve rolmodellen in de wijk en zetten deze waar nodig in.

5. Digitale veiligheid

De samenleving digitaliseert. Inwoners, ondernemers en publieke instellingen (waaronder ook de gemeente) zijn steeds meer online actief. Deze ontwikkeling heeft een extra impuls gekregen door de coronapandemie. De digitale samenleving kent veel kansen en mogelijkheden, maar ook veiligheidsrisico's, zoals digitale criminaliteit.

Digitale criminaliteit bestaat uit twee vormen: cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Bij cybercrime wordt er criminaliteit gepleegd met een ICT-middel tegen een ICT-middel, zoals hacken. In het geval van gedigitaliseerde criminaliteit vindt 'reguliere' criminaliteit plaats, maar dan via een ICT-middel. Voorbeelden hiervan zijn online fraude of bedreiging.

Waar 'ouderwetse' criminaliteit afneemt, neemt digitale criminaliteit toe. Met name jongeren, senioren en ondernemers zijn kwetsbaar voor deze vorm van criminaliteit. Hierbij kent elke groep zijn eigen kwetsbaarheid. Denk bijvoorbeeld aan de risico's van sexting bij jongeren, helpdeskfraude bij ouderen en phishing bij ondernemers. Als gemeente zetten wij in op het voorkomen van deze digitale criminaliteit, waarbij wij gebruik maken van de beschikbare expertise bij samenwerkingspartners.

Dit willen we bereiken door:

- Slachtofferschap verminderen door de weerbaarheid van inwoners en ondernemers te versterken;
- Meer zicht krijgen op de problematiek (aard en omvang) én de behoeften van kwetsbare doelgroepen.

Concrete afspraken en acties

- Wij informeren over de risico's van digitalisering, passend bij de doelgroep;
- Wij zetten in op gerichte preventieactiviteiten. Hierbij stimuleren wij meldings- en aangiftebereidheid en peilen wij de behoeften van inwoners en ondernemers op dit thema;
- Wij volgen landelijke en regionale ontwikkelingen op dit gebied. Wij zetten in op innovatieve ideeën en werken actief samen. Denk hierbij aan politie, andere gemeenten en Bureau RVS;
- Wij werken intern samen met onze Chief Information Security Officer (CISO). Wanneer de CISO digitale dreigingen voor interne systemen herkent, worden deze gedeeld en indien nodig worden inwoners en ondernemers geïnformeerd.

6. Veilige woonomgeving

Het veiligheidsonderzoek van november 2022 leert dat het overgrote deel van onze inwoners geen gevoel van onveiligheid ervaart. Dit komt overeen met het onderzoek wat we in 2019 uitvoerden en dit willen we uiteraard zo houden. Hoewel ieder incident er één teveel is, zijn we ook reëel en kunnen we niet alles voorkomen.

We zetten ons vanuit het IVB vooral in op de directe bedreigingen waar onze inwoners mee geconfronteerd kunnen worden. Denk aan woninginbraken, autodiefstal, straatroof, babbeltrucs en overvallen, dus de "klassieke" vormen van criminaliteit. Het heeft namelijk een niet te onderschatten impact als criminelen je huis, wat een veilige plek zou moeten zijn, binnendringen en hiermee een grote inbreuk op de privésfeer maken. De dagelijkse handelingen zoals van en naar school gaan of brengen, boodschappen doen, sporten in de buurt of recreëren in onze kernen zouden in een veilige situatie moeten plaatsvinden.

Nieuwe (en bestaande) woonwijken kunnen geconfronteerd worden met niet alledaagse zaken die zorgen voor (woon)overlast. Een aantal daarvan zijn van praktische aard zoals parkeerproblemen en afwijkend gedrag, maar we zien ook een toename van meer ongrijpbare zaken zoals polarisatie. De coronapandemie lijkt polarisatie versterkt te hebben. Verschillende meningen en standpunten kunnen onze inwoners lijnrecht tegenover elkaar zetten met alle nare gevolgen van dien. Of het nu gaat om stikstof, de gevolgen voor de agrarische sector, de energietransitie (windmolens), oplopende kosten van levensonderhoud of de opvang van asielzoekers en mensen uit Oekraïne. Dit is een landelijk fenomeen waarvan ook sprake van is binnen onze gemeente.

Iedereen heeft recht op een veilige (woon)omgeving waar criminaliteit tot een minimum wordt gebracht en de vrije mening geuit kan worden.

Dit willen we bereiken door:

- Met elkaar in gesprek te blijven. Het bevorderen van open communicatie die meerdere kanten op werkt: van overheid naar inwoners en andersom en uiteraard tussen mensen onderling;
- Ruimte te scheppen om met elkaar in debat te gaan, waarbij respect en acceptatie voorop staan;
- Scherp te zijn op de "klassieke" vormen van criminaliteit.

Concrete afspraken en acties:

- Wij bespreken tweewekelijks met de politie alle cijfers over strafbare feiten, gebaseerd op aangiften, meldingen en gesprekken.
- Het aantal woninginbraken is relatief laag en dat willen we zo houden. Wanneer sprake is van toename, nemen we directe (preventieve) maatregelen.
- Informatie is motivatie en daarmee dragen we bij aan het inperken van criminele activiteiten.
- Woonoverlast pakken we bij de bron aan. Ook hier is het goede gesprek vaak de eerste aanzet tot verbetering, onder meer door inzet van buurtbemiddeling, maar we schuwen het nemen van (bestuurlijke) maatregelen niet.
- De Wet Aanpak Woonoverlast biedt ons verschillende instrumenten waar we gebruik van maken.
- De deur van het gemeentehuis staat figuurlijk altijd open. We zetten in op het nemen van eigen verantwoordelijkheid en als dit niet tot het gewenste resultaat leidt, bekijken we welke instantie de best passende oplossingen kan bieden. Hiertoe breiden we ons netwerk steeds verder uit.
- Wij bieden ruimte aan particuliere initiatieven.

7. Crisisbeheersing

Crisisbeheersing is "het geheel van maatregelen en voorzieningen, met inbegrip van de voorbereiding daarop, die het gemeentebestuur in een crisis treft ter handhaving van de openbare orde"¹.

In onze gemeente betekent dit dat wij beschikken over een adviseur crisisbeheersing, de interne crisisorganisatie op orde hebben, het contact met de Veiligheidsregio Utrecht verankeren, voorbereid zijn op verschillende scenario's en vooruit durven kijken naar lokale en regionale ontwikkelingen.

Een juiste invulling van crisisbeheersing geeft rust en rust in tijd van crisis is cruciaal. Crises kunnen zich in verschillende gedaanten voordoen. Of het nu gaat om een grote brand in het centrum, zedenin-

1) Paul Meijers, AUTEUR WOLTERS KLUWER CRISISBEHEERSING

cidenten of kans op hoog water, gemeente Vijfheerenlanden heeft haar zaken op orde. Doel van een goed voorbereide crisisbeheersing is binnen de uitdagingen die crises per definitie met zich meedragen, zo snel mogelijk terug te kunnen keren naar het beheersbare "normaal". De uitdagingen vinden we tegenwoordig voornamelijk in complexiteit, duur, grensoverschrijding (gemeente/veiligheidsregio) en diversiteit aan partners.

Hoewel beschreven in dit Integraal Veiligheidsbeleid en belegd binnen het team Integrale Veiligheid, raakt crisisbeheersing aan meerdere beleidsterreinen en daardoor aan meerdere portefeuilles binnen het college van B&W. De burgemeester is echter het bevoegd gezag bij rampen, crises en openbare ordeverstoringen.

Dit willen we bereiken door:

- Te beschikken over de juiste kennis en het juiste netwerk. Behalve de praktische kennis is lokale kennis net zo belangrijk;
- Risicovolle locaties en bedrijven, omgevingsfactoren en sentimenten in kaart te hebben;
- Voorkomen is beter dan genezen dus het waar mogelijk te minimaliseren van de risico's en de juiste partners aan tafel te zetten. Weersomstandigheden zijn bijvoorbeeld niet te plannen, maar scenario's op hoog water bijvoorbeeld wel. Om die reden trekken we samen met omliggende gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat op en werken verschillende mogelijke incidenten met elkaar uit. Een crisis is nooit een papieren werkelijkheid, maar draaiboeken helpen ons voor een belangrijk deel op weg.
- Wij weten elkaar in "vredestijd" goed te vinden wat bijdraagt aan een effectieve samenwerking wanneer het er op aan komt.

Concrete afspraken en acties:

- Wij beschikken over een adviseur crisisbeheersing;
- Wij maken deel uit van de poule aan Officieren Bevolkingzorg en draaien mee in het regionaal piket. Zowel onze adviseur als onze officieren volgen jaarlijks trainingen bij de Veiligheidsregio Utrecht;
- Minimaal één keer per jaar houden we een regionale én lokale oefening tot het niveau van het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT);
- Wij zijn een vaste partner aan de overlegtafels in vredestijd.

8. Overige thema's

8.1 Veilig uitgaan

De coronaperiode was van grote invloed op de uitgaanssector. De totale horeca werd zwaar getroffen. Sinds begin 2022 kruipt de horeca en daarmee de (lokale) uitgaanssector weer uit het dal. We zien daarbij wel veranderingen ten opzichte van de periode vóór de pandemie. Diverse exploitanten uiten hun zorgen over met name het jongere publiek. Bepaalde vormen van overlast lijken sterker dan voorheen aanwezig en ook het drugsgebruik onder jongeren lijkt sterk toe te nemen. Samen met de exploitanten, Koninklijke Horeca Nederland, politie en omwonenden streven we naar uitgaanslocaties waar overlast of wangedrag tot een minimum beperkt zijn.

Dat willen we bereiken door:

- Veiligheid en gezondheid tijdens uitgaan voorop te stellen;
- Gezellige binnensteden en uitgaansgelegenheden voor jong en oud te creëren;
- Drugs en overmatig drankgebruik uit te bannen;
- Overlast door bezoekers, geluid en afval te minimaliseren.

Concrete afspraken en acties:

- Samen met exploitanten, politie en Koninklijke Horeca Nederland zitten we periodiek om de tafel.
- Wij ondersteunen wensen en ideeën van alle partijen en kennen de "hotspots" en onze risicovolle horeca.
- Wij wachten niet af, maar reageren direct vanaf het eerste signaal. De gemeente is proactief en gaat het gesprek op locatie aan.
- Geluidsoverlast toetsen we in samenwerking met de Omgevingsdienst Utrecht. Bij overtreden van wettelijke normen nemen we maatregelen volgens het gele / rode kaart-principe. Twee keer geel is ook rood. Bij rood volgt een passende sanctie zoals beschreven in het horecabeleid.
- Wij pakken drugsgebruik onder jongeren aan. Dit is niet alleen gericht op het uitgaansleven, maar vindt in meerdere aanpakken binnen meerdere thema's en meerdere domeinen plaats.

8.2 Veilig ondernemen

Vijfheerenlanden huisvest ruim 6700 bedrijven. Wij vinden het belangrijk dat deze ondernemers hun aandacht vooral op het ondernemen kunnen vestigen en dat veilig en ongestoord kunnen doen.

Helaas is dit niet altijd het geval. (Digitale) criminaliteit ligt vaak op de loer. In veel gevallen zijn ondernemers prima in staat zichzelf hier tegen te verweren, maar in bepaalde gevallen is hulp van de (lokale) overheid gewenst of noodzakelijk. Samen met het Team Werken, Wonen, Recreëren en Duurzaamheid (WWRD) staan wij klaar voor deze ondernemers.

Dat willen we bereiken door:

- Een veilig ondernemersklimaat te stimuleren voor zowel eenmanszaken, MKB en grote ondernemingen;
- Een veilig vestigingsklimaat op onze bedrijventerreinen en in onze centra te stimuleren;
- Adequaat te handelen op ondermijnende activiteiten.

Concrete afspraken en acties:

- Wij werken actief mee in de KVO-trajecten (Keurmerk Veilig Ondernemen) in het kader van schoon, heel en veilig;
- We zijn bereikbaar voor raad en daad. Ondernemers weten de weg naar de gemeente te vinden. Andersom geldt dit net zo goed. Wij weten wie onze ondernemers zijn, welke (veiligheids)risico's er bestaan en welke maatregelen toepasbaar zijn;
- Wij zijn proactief en springen direct in op nieuwe ontwikkelingen. Waar het past organiseren we ondernemersavonden, gericht op de specifieke branche en verzorgen passende voorlichting;
- Risicogebieden hebben we in zicht. Met regelmatige (integrale) controles geven we uitvoering aan de toezichthoudende taak. Onvolkomenheden pakken we aan met bestuurlijke maatregelen of zetten we door naar politie en OM voor een strafrechtelijk traject;
- Wij werken aan het verhogen van de meldingsbereidheid. Melden mag ook anoniem. Samen met de ondernemers houden we oog op de afwijkende zaken.

8.3 Veilige wijken

Als gemeente met de grootste oppervlakte binnen de provincie Utrecht en met vijftien officiële woonplaatsen, van buurtschappen tot steden, kunnen we spreken over een grote diversiteit aan vestigingsmogelijkheden voor onze inwoners. Een stadscentrum is nu eenmaal iets anders dan een agrarische locatie in het buitengebied. Veiligheid is daardoor ook op meerdere manieren te interpreteren.

Wij kennen onze steden, dorpen, buurtschappen tot op wijkniveau en vaak zelfs straatniveau. We maken geen verschil in de manier waarop we maatregelen treffen om het hoogst mogelijke niveau van veiligheid na te streven.

Dit willen we bereiken door:

- Veiligheid voor iedereen te laten gelden. Er zijn geen uitzonderingen.
- Onze locaties te kennen: stad, dorp of buitengebied.

Concrete afspraken en acties:

- Wij zijn veel "buiten" Een netwerk bouw je immers niet op vanuit het gemeentehuis. Onze inwoners moeten ons kunnen bereiken en dat werkt twee kanten op. We gaan dus graag aan de deur;
- Bijzondere wijken vragen om bijzondere maatregelen. Dit is altijd maatwerk. Of het nu om een wijk in aanbouw gaat of een wijk die juist toe is aan renovatie;
- Onze insteek is altijd gericht op veiligheid. Natuurlijk kijken we ook naar de sociale component en stemmen daarvoor af met andere beleidsterreinen. Integrale veiligheid betekent namelijk ook integrale samenwerking met onder meer onze gemeentelijke collega's;
- Wij onderhouden relaties met wijkraden en buurtvertegenwoordigers of trachten iets op te zetten als de buurt daar behoefte aan heeft;
- Buurtpreventie is een belangrijke partner die beschikt over veel waardevolle informatie. We investeren in het laten groeien van deze belangrijke groep inwoners, ook digitaal;
- Wij stimuleren Burgernet en zetten dit gericht in.